

הַמַּעֲיָן

בתוכן:

3	שלא לעמוד במקום אחד! / העורך
5	"אל מסתתר בשפירי חביון" / הרב יעקב משה הלוי בנימין
17	אבלותו של רבנו גרשום / אליסף יעקבסון
22	"זִכְרֹתָ אֶת אֲמַתְךָ" / הרב עמיחי כנרתי
27	ההכרח בקבלת האמונה בה' בשעת הגרות / הרב מרדכי אלתר צביעת תכלת על פי הרמב"ם ושימוש בסממני צביעה טבעיים /
35	פרופ' זהר עמר וד"ר דוד אילוז תנ"ך מגובה "האני העליון" – גישת רי"ל בלוך ביחס לגדולי התנ"ך /
54	הרב שלמה קושלבסקי
תגובות והערות	
63	הערה על הספר זיואל משה' / הרב מיכאל קליין
64	מסורת לעוף ללא נוצות / יוסף כץ
65	עניין בליעת כלים בזמננו / הרב שמואל הכהן
על ספרים וסופריהם	
67	שורת 'מנחת אשר' / הרב אוריאל בנר הערות ותיקונים על תוספות הרא"ש למסכת נידה מהדורת מוסד הרב קוק /
73	עדיאל ברויאר
80	בעניין מקור ה"כללים" לשימוש רש"י בתרגום / הרב דוד סיגל
85	נתקבלו במערכת / הרב יואל קטן
100	רשימת המאמרים בכרך נג
'The Lamentation in Jerusalem' / Rav Avraham Yitzhak Hakohen Kook ZTL; Rav Bezalel Naor	
VII	[המספד בירושלים מאת הראי"ה קוק. מתורגם לאנגלית עם מבוא ומקורות]
II	תקציר המאמרים באנגלית

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

בס"ד, תמוז תשע"ג • כרך נג, גליון ד [206]

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני

גליון זה של 'המעין'

מוקדש לזיכרו של אדם המעלה

הרב מעלה גלינסקי זצ"ל

איש חינוך, תורה וחסד

רב פעלים ועתיר זכויות

חבר מערכת 'המעין'

וממנהלי ישיבת שעלבים ומכון שלמה אומן

נלב"ע עש"ק כ"ה ניסן תשע"ג

תנצב"ה

מכון שלמה אומן

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני

ישיבת שעלבים

בגיליון הבא של 'המעין' יובאו דברים שלו ולזיכרו

שלא לעמוד במקום אחד

במדבר כ, א: וַיָּבֵאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צֶן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשִׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ... רש"י: כל העדה – עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים.

רש"י הירש דברים א, מו: וַתָּשׁוּבוּ בְּקֶדֶשׁ יָמִים רַבִּים בְּיָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם – זמן רב, כמספר הימים שנגזר עליהם לשהות במקום אחד בלי להמשיך במסע. אותו מקום היה בקדש בגבול המדבר, משם היו יכולים לנסוע אל הארץ בדרך קצרה – ושם שהו ימים רבים, ואל המקום הזה חזרו עתה כעבור ארבעים שנה, וביתר דיוק כעבור שלושים ושמונה שנה. אותה ישיבה במקום אחד הייתה העונש הקשה ביותר על החטא הרובץ עליהם...

בני ישראל נמצאים על פתחה של ארץ ישראל, ארץ ההבטחה, ארץ הבחירה, ארץ אשר עבור הישיבה בה יצאו ממצרים – ובגלל חטא המרגלים, המאסה בארץ חמדה, הם נאלצים להתעכב יותר משלושים ושמונה שנה. מצד אחד אין ספק שיפים היו ימים אלו לעם, בהם הכין את עצמו לקראת כיבוש הארץ וישובה, בשנים אלו הפך עם העבדים לעם של בני חורין – ובמקביל היו לו הזמן והפנאי והנחת ללמוד את התורות החדשות שנתן לו משה רבנו ע"ה מפי ה' – זו שבכתב וזו שבעל-פה, שהרי לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן; אך מצד שני העם סבל יום יום מהעונש הקשה ביותר שיכול היה הקב"ה להעניש אותו – הוא נאלץ להתעכב במקום אחד, הוא לא יכול היה להתקדם, הוא ידע שיש לו עבור מה ועבור מי ללכת קדימה – אבל 'היא לא תצלה, לא איכשר דרא. ואותה ישיבה במקום אחד הייתה העונש הקשה ביותר'.

היהודי מעוניין ללכת, להתקדם. להישאר באותו מקום הוא עונש נורא בשבילו. זהנה מה שאמר התהלך נח – הוא כענין שאמר הכתוב (זכריה ג, ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שהאדם הצדיק הולך ממעלה למעלה [בניגוד למלאכים העומדים במקומם]. וכן כתבתי גבי חנוך ויתהלך חנוך את האלוהים, שהיה הולך ממעלה למעלה (פנים יפות בראשית תחילת פרשת נח). הדברים נכונים בחינוך וגם בעסקי ציבור, בקודש וגם בחול. יהי רצון שהימים הבאים לקראתנו לא רק שלא יהיו ימים של נסיגה וירידה – אלא שהם יהיו ימים של התקדמות והצלחה למרות החששות הקיימים בלבותינו והמאבק הקיים נגדנו מצד חלק מאחינו שונאינו מנדינו, ועולם התורה ויהדות התורה ועם ישראל כולו ילכו מחיל אל חיל בכל המישורים ובכל המדרגים בעזהי"ת.

גיליון מגוון זה החותם את שנת תשע"ג פותח בביאור מפורט על הפיוט הידוע "אל מסתתר בשפירי חביון"; הרב יעקב בנימין, איש היישוב עמונה שבבנימין, אברך וחוקר במכון שלמה אומן, מבאר את הפיוט המיוחד והחביב הזה, ומציג את מקורותיו בנגלה ובנסתר באופן מקיף ושלם. ר' אליסף יעקבסון, אברך בישיבת 'מצפה יריחו', מציג את הבעייתיות בעדות על רבנו גרשום מאור הגולה שהתאבל על בנו המשומד ארבע עשרה

ימים, ומציע תיקון גירסה קטן שיישב חלק מן הקשיים. הרב עמיחי כנרתי, ר"מ בשיבה באיתמר וחוקר ותיק במכון שלמה אומן, מציג בעיה הלכתית מוסרית קשה: כיצד יתכן שחז"ל עוברים בשתיקה על כך שאביגיל, בהיותה עדיין אשת איש, העיזה לרמוז לדוד המלך שיישאנה לאשה! והוא מוצא לשאלה כמה פתרונות. הרב מרדכי אלטר, צאצא לאדמו"רי גר ואברך כולל בירושלים, שעסק הרבה בצדדים ההלכתיים של קבלת גרים בימינו ואף פרסם לאחרונה ספר בנושא בשם 'כגר כאזרח', מנסה להוכיח שגרות ללא קבלת אמונה אמיתית בקב"ה אינה גרות כלל, בלי להיכנס לרמת שמירת המצוות הדרושה כדי שהגרות תתפוס לפחות בדיעבד. אחריו פרופ' עמר וד"ר אילוז מוכיחים פעם נוספת שאין תחליף לזיהוי המקובל של התכלת עם הארגמון קהה הקוצים, זאת תוך דיון במעשה צביעת התכלת על פי הרמב"ם כפי שהוא תיאר זאת במשנה תורה ובמקומות אחרים. הרב שלמה קושלבסקי, חתנו של רבנו הגרו"נ גולדברג שליט"א, מציג שיטה אלטרנטיבית ל'תנ"ך בגובה העיניים' ול'תנ"ך בגובה השמים', שיסודה ב'שיעורי דעת' של הר"ל בלוך זצ"ל – 'תנ"ך בגובה האני העליון': חז"ל סמכו עלינו שנביט אל חטאי אבותינו בחלק הגבוה והטהור של נפשנו, והאמון הזה צריך לבוא לידי ביטוי בלימוד ובהוראה של ספרי המקרא.

במדור 'הערות ותגובות' נדפסה תמיהה בספר 'זיואל משה', ושתי הערות על מאמרים מהגיליון הקודם: יוסי כץ מפנה לתשומת לבנו נקודה חשובה העוסקת בכשרות העופות שעברו שינויים גנטיים, והרב שמואל הכהן מנסה להוכיח שאין שום מקום להקל במדידת בליעת האיסור בכלים גם בזמן הזה.

גם במדור התורני-ספרותי שלושה מאמרים: האחד סוקר את החלק הראשון של שו"ת מנחת אשר לרא"ז וייס שליט"א שיצא לאור לאחרונה, השני עוסק בתוספות הרא"ש על מסכת נידה, והשלישי בכללים העוסקים ביחס בין פירוש רש"י לתרגום המופיעים ברוב החומשים, ובבדיקת מקורם ומהימנותם. בהמשך נמצאים כרגיל סקירות ספרים מאת העורך.

בחלק האנגלי הבאנו תרגום מאת הרב והחוקר בצלאל נאור של המאמר הידוע של הרב קוק 'המספד בירושלים', במלאת ק"ט שנים לפטירתו של הרצל, אדם שקיים פער כה גדול בין תפקידו החשוב בהיסטוריה היהודית לבין דמותו היהודית וחיי הפרטים. הרב זצ"ל מצביע על כך שלעיתים החלק האישי של בעלי תפקידים בגאולת עם ישראל זניח יחסית לתפקיד הענק שהוטל עליהם, והרב נאור מזכיר עניין זה במבוא הקצר לתרגומו.

החוברת מוקדשת לזכרו של מורי וידידי הרב מעלה גלינסקי זצ"ל, איש רוח ואיש מעשה, חבר מערכת 'המעין', ממנהלי ישיבת שעלבים ומכון שלמה אומן, וממפתחי ויוזמי מסלול לימוד התורה בארץ של בוגרי הישיבות התיכוניות בחו"ל. בגיליון הבא יתפרסמו בעז"ה דברים שלו ועליו.

נסיים באיחולי בשורות טובות לכלל ולפרט לקראת ימי בין המצרים הקרבים ובאים, שנרבה באהבת חינוס ולא בהיפך ח"ו...

יואל קטן